

22-D-197

1990

O závazcích

L 125

k náhradě škody z činů nedovolených,

pak

o úrocích,

dle rakouského práva občanského, s přídavkem, jenž obsahuje

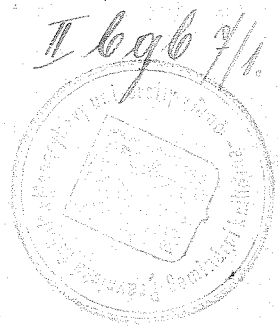
změny,

ktere v knize: „Právo vlastnické“ (1871) hledě ke knihovnímu zákonu ze dne 25. července 1871 poznamenati sluší.

Vydání druhé.

Z přednášek

prof. dra. Ant. Randy.

Čistý výnos věnuje se „Radhošti“, spolku k podporování moravských studujících v Praze.

A

V PRAZE.

Tiskem dra. Edvarda Grégra. — Nákladem vlastním.

1874.

~~22-F-58~~

X

D-192

SLAVNÉMU UČENCI

a professoru práv

DRU. LUDVÍKOVÍ RYTÍŘI Z ARNDTS-Ů

K SEDMDESÁTILETÝM NAROZENINÁM

v nejhlubší úctě

VĚNOVÁNO.

Závazky z nedovolených jednání.

§. 1. Jakým způsobem vchází povinnost k náhradě škody.

Zásadou rakouského práva jest, že každý škodu, kterou jinému svou vinou byl spůsobil, nahraditi musí. §. 1295. obč. z. Jednání, jež tento závazek k náhradě škody zakládá, může:

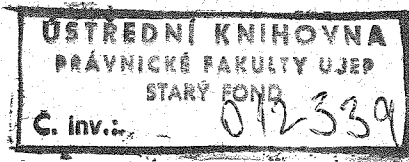
- a) buď o sobě, nehledíc na stávající poměr obligační, býti nedovolené, čili bezprávní, pokud totiž o sobě (objektivně) právní obor osoby jiné ruší;
- b) buď může se co bezprávi objeviti jediné proto, že se přičí stávajícím poměru obligačnímu.

V případě prvním závazek vůbec teprv vchází, závazek totiž, aby škoda nahrazena byla. §. 1295. Jest to tak zvaná obligatio ex delicto (hlavně obl. legis Aquiliae), závazek z jednání nedovoleného.

V případě druhém nezakládá se teprv závazek, nýbrž jednání neb opomenutí právu se přičící mění (modifikuje) toliko závazek již stávající. §§. 912., 1047., 1295. a 1298. Náhrada škody zakládá se tu ve smlouvě, jejížto nesplněním vzešla. (Srov. §. 4. t. spisu.)

Tuto jednáme pouze o případě prvním, totiž o závazcích z nedovolených jednání (obligationes ex delicto).¹⁾

¹⁾ Pohříchu jedná obec. zákon obč. o obojím, podstatně rozdílném poměru promiscue v kapitole 30. dílu II. (§§. 1293.—1341.). Sr. §§. 1295., 1334. atd. — Ostatek může se povinnost k náhradě škody zakládati též v jistých poměrech (v zákoně, jak §. 859. dí) na př. v případech bezdůvodného obhacení (sr. pozn. 4.) nebo donuceného postoupení vlastnictví (§. 365.). Sr. §. 4. toho spisu a pozn. 30. Vůbec může causa či důvod závazku k náhradě škody t. j. k vyrovnání zkráceného majetku záležeti buďsi in contractu, buďsi in delicto, buďsi in variis causarum figuris. Mluví-li se tudíž o žalobách o náhradu škody, nesmí se pomysletí jediné na obligace ex delicto,

Vznik závazku z jednání nedovoleného předpokládá:

I. Jednání o sobě, tedy dle všeobecných právních předpisů bezprávné, výminkou i opomenutí takové.²⁾

Kdo tedy práva svého v mezích zákonem vyměřených užil, není práv ze škody, jiným z toho vyplynuvší. §. 1305.³⁾

II. Škodu na jmění. — Tato záležitost může buď v skutečném (positivním) zmenšení jmění (damnum emergens), aneb ve ztrátě zisku, jehož by někdo dle obvyčejného běhu věcí byl učinil (lucrum cessans §. 1293) aneb v obou zároveň. V případě po-

jakkoliv se to dostí často stává. Bije do očí, že závazek k náhradě škody z jednání nedovoleného zejména dobře rozeznávati sluší od závazku z obohacení (Bereicherung), kterýž nepředpokládá ni jednání nedovolené, ni vinu, nýbrž jedině: že se jedna strana na újmu (škodu) strany druhé jistou částí majetnosti bez důvodu, zákonem uznaného, obohatala. K závazkům toho druhu počítati sluší na př. závazky §§. 1174. posl. věta, 1247., 1431., 1435., 1447. posl. věta (vůb. conditiones sine causa); pak zvláštní případ čl. 83. směn. ř. O žalobách těchto srov. nyní výtečnou monografii Pavlíčka: Žaloby z obohacení (V Praze 1873). Obligace tyto nezakládají se ani ve smlouvách, ani v nedovolených jednáních, nýbrž v jistých poměrech, neb jak §. 859. ob. zák. obč. nesprávně dí: v zákoně. O obligacích těchto neplatí tedy předpisové, týkající se obligací z deliktů. Srov. pozn. 29. a pozn. 30. — Že právo k náhradě škody podstatně se liší od práva ze zprávy (Gewährleistung), o tom slov šířiti potřebí není. Potřebí toliko uvážiti, že zpráva i tenkrát má, když postupující o nedostatku něčeho nevěděl. Sr. §§. 922. 932. a Arndts, Pand. §§. 340 sq.

²⁾ Opomenutí může jen potud zakládati závazek k náhradě škody, pokud stává po zákonu povinností k pozitivnímu jednání. Sem náleží zejména případ §. 1003. ob. zák. obč. Osoby totiž na obstarávání jistých záležitostí veřejných ustanovené (advokát, notář) musí se, byl-li jim návrh v obor úřadu jejich sáhající, učiněn, neprodleně vyjádřiti, zdali jej přijímají, čili nic, sice by byli právi ze škody z opomenutí toho poště. (Případy toho druhu vylučuje z této kategorie: Förster Pr. P. R. §. 90.; sr. ale Koch Forderungen. III. §. 395, Zug-schwerdt, das Recht des Schadenersatz. §. 7.

³⁾ Vystaví-li tedy kdo na svém pozemku dům, kterýmž se domu sousedovu odnímá světlo neb vzduch, není z toho práv. Sr. nález nejv. s. Ger. Z. 1858 č. 120. Jinak rozhodl nejvyšší soud nář. z 14. pros. 1871 G. Halle 1872. Držitel cementárny byl totiž odsouzen k náhradě škody, která majiteli sousedního pozemku vzešla zanešením prachu ze sušárny větrem způsobeným! Dobře rozhodl Vídeňský vrchní soud, že žaloba místa nemá. Sr. též Arndts, §. 324.

sledním mluví zákon o „dostiučinění“, Genugthuung (romanisté o interesse); sr. §. 1323. a následující.⁴⁾

III. Causální souvislost (nexus) mezi bezprávním jednáním a škodou z něho pošlou. — Škoda musela tedy z onoho jednání pojití, tedy jím prostředně neb bezprostředně způsobena býti §. 1295. Sr. též §. 1311. a pozn. 5., pak §§. 965. a 979.

Lhostejno jest, zdali snad škoda vzejíti nemusela, zdali by snad i bez činu bezprávně předsevzatého byla nastala a zdali konečně lze bylo ji předvídati, čili nic. Jediné důkaz, že by škoda zajisté byla vznikla, i když by se delikt nebyl spáchal, sprostuje povinnosti k náhradě škody. (§. 1297. a §. 1311.) Sr. též Esmarch, Ger. Zeit. 1857 č. 6.

IV. Vinu škůdcovu v subjektivním smyslu slova, kteráž předpokládá přičetnost pachatelovu. Viny stává netoliko tehda, měl-li pachatel (škůdce) zlý úmysl (dolus) nýbrž i tehda, nevynaložil-li té péče a pozornosti, jaké se do každého člověka schopností obvyčejných nadíti lze jest (diligentia in abstracto) §§. 1294. a 1297. Opomenutí té obvyčejné či normální pozornosti nazýváme nedopatřením (Versehen, culpa levis).

Kromě nedopatření rozeznává zákonník nedbalost nápadnou, čili vinu hrubou (auffallende Sorglosigkeit, culpa lata). Naproti oboum těmto stupňům provinění (culpa, Nachlässigkeit) staví zlý úmysl (böse Absicht, dolus). §§. 1294., 1324. a 1332.^{4a)} Praktický význam rozeznávání těchto stupňů viny jeví se a) pokud se týče objemu náhrady škody (sr. §. 2. toho spisu) cf. §§. 1324. 1331. o. z.; b) pakli jest více škůdců tím, že v zlém úmyslu neb hrubé nedbalosti nastává solidární jich ručení (§§. 1301 a 1302.) sr. str. 14.; c) v případě §. 1326. z. o. (sr. str. 15.) — Rozdíl mezi diligentia resp. culpa in abstracto et concreto občanský zákonník nečiní; znát pouze diligentiam resp. culpam in abstracto. Arg. §. 1297. (gewöhnliche Fähigkeiten).

Vina jest tu ostatek i tehda, když kdo k nahodě vinou svou

⁴⁾ Zákon dí v §. 1293: „Entgang des Gewinnes, den Jemand nach dem gewöhnlichen Laufe der Dinge zu erwarten hat.“ Nestačí tedy pouhá možnost zisku, nýbrž potřebí bezpečnosti, že by se zisk byl učinil, kdyby jistá okolnost nebyla nastala. Sr. též Mommsen, Beiträge z. Obligat. R. II. Abth. §. 17. Potřebnou k tomu obvyčejnou činnost (diligentia) na straně poškozeného dlužno dle §§. 1293. a 1297. o. z. předpokládati. V praxi přivádí otázka tato soudce nezdárka do tnhých nesnáží. Sr. též Esmarch, G. Z. 1857. č. 6.

^{4a)} Zákonník nazývá v §. 1294 culpa a dolus: Verschulden.

podnětu dal (veranlasst), neb když přestoupil zákon, jenž zamezení má poškození nahodilá, aneb když se bez pilné potřeby (ohne Noth) do cizích záležitostí vmísil, pokud by se náhoda jinak nebyla přihodila. Arg. §. 1311. (Náhoda jest tu nepřímým následkem zavinilého jednání a není tu tedy výjimky z pravidla: že toliko vinník náhradu činiti musí.) Ovšem musí i tu býti jistého konexu mezi činem a nahodilou škodou.⁵⁾

Říká se zásadou šu 1295 ustanovil ob. zák. obč. Šem 1299. — přiměřeně zvláštnosti toho případu, — že kdo veřejně přiznává nějakého úřadu, umění, neb řemesla, kteréž vymáhá zvláštních vědomostí znaleckých neb zvláštní pilnosti, práv bude z toho, nemá-li potřebných k tomu neobyčejných vědomostí, aneb nevynaložil-li náležité k tomu pilnosti. To platí zejména o veřejných lékařích, advokátech, notářích. Nevykonává-li však znalec, takový úřad svůj veřejně, ručí pouze za poradu úplatnou a poradil-li zdarma, práv bude jen z následků rady vědomě špatné. §. 1308.⁶⁾

Bezprávní jednání nelze přičítati, a nemůže tedy o vině a povinnosti k náhradě býti řeči, spáchala-li skutek:

- a) Osoba šílená, nebo blbá. §§. 21., 1297. a 1308.
- b) Dítě, které sedmého roku věku svého nedokonalo. §§. 21., 248. a 1308.

Pres to dopouští zákon v §. 1310, že soudce ratione aequitatis v obou těchto případech naléztí může, aby se poškozenému dala náhrada buď celá, buď slušná část, pakli jsou tu okolnosti v témž §. 1310 blíže vytknuté.

Rozumí se, že právnícké osoby co takové bezprávně jednati nemohou; jednajít tu jich zástupcové ve vlastním jmeně. Pokud z jednání těchto zástupců výjimečně i právnícká osoba jest zavázána, bude později podotknuto. Sr. lit. B. d. e. na str. 11.

Nestává-li podmínek pod č. I.—IV. naznačených, sluší škodu pokládati za nezaviněnou, a událost za náhodu, a platí věta:

⁵⁾ Sem náleží případ, když zvíře zahyne následkem poranění, jelikož bezodkladné zvěroléčitelské pomoci není po ruce. Jinak pakli se dokáže, že by zvíře i bez poranění bylo zahynulo. Z porovnání §§. 965., 979 a 1311 jde, že pojem nepřímé škody zákonem dosti přísně vyměřen jest. „Veranlasst“ není „verursacht“. — O myl omluvitelný není kulpou. Sr. §. 329 Windscheid. Pand §. 455 pozn. 13.

⁶⁾ Dobře nalezl tedy nejvyšší soud, že o d h a d c i, kteří vinou svou nemovitý statek přecenili, právi jsou věřitelům, ješto vlastníkovu statku na základě takového odhadu peníze zapůjčili a při exekucním prodeji zaplacení neobdrželi. Sr. Schimkowský, Entscheidungen č. 2041.

Casus a nullo praestantur. §§. 1306. a 1311. (Ve skladbě obojetné vyslovuje pravidlo to §. 1311: Casum sentit dominus).

Kdož o náhradu škody žaluje, musí, jak se samo sebou rozumí skutečnost podmínek shora uvedených (základ žaloby, fundamentum actionis) dokázati; zejména tedy musí dokázati škodu svou a vinu žalovaného. Arg. §. 1296. Tento §. pochybil ale tím, že rozvržení povinnosti průvodní (onus probandi) vyslovuje ve formě nesprávné, totiž v rouše domněnky (praesumce), že škůdce nemá žádné viny, kdežto tato zdánlivá domněnka jest v skutku jenom výrazem pravidla z přirozenosti věci plynoucího — anaž vina škůdcova náleží k fundamentálním podmínkám žaloby, a tudíž od žalobce dokázána býti musí. (Sr. §. 104. řádu soud.: Actori incumbit probatio.)⁷⁾

(Výminku, týkající se železnic ustanovil nejnovější zákon o železn. ze dne 5. března 1869; viz později.)

Jinaký jest ovšem důkaz, pošla-li škoda z porušení závazku již stávajícího. Tu musí ovšem dlužník, předstírá-li, že závazek nesplnil proto, že mu náhoda v tom překážela, dokázati náhodu tu, tedy dokázati, že je viny prost. §. 1298. Neboť žaluje-li kdo o splnění závazku, potřebí toliko, aby dokázal bytost závazku. (Není tedy odporu mezi §. 1296 a 1298.)

Modifikace pravidla pod č. IV. vytknutého:

1. Výmínečně musí netoliko zavinilá nýbrž i nahodilá škoda nahrazena býti, a možno sprostiti se povinnosti k náhradě škody jedině důkazem náhody kromobyčejné, neodolatelné, (t. zvané vis major, höhere Gewalt) t. j. události, které se i nejpečlivější opatrností, jež v tom kterém případě rozumně žádána býti může, uvarovati možná nebylo, totiž v následujících případech:

- a) V případě závazku již stávajícího dle čl. 395. zákona obch. Nákladce (povozník) práv jest totiž ze ztráty neb z poškození nákladu, pakli že nedokáže, že škoda vzešla neodvratnou mocí (vis major) neb přirozenou povahou zboží, neb nedostatečným a zevně nepoznatelným obalením (čl. 395.).
- b) Podobně ručí stát ze škody skutečné, která stranám vzešla ztrátou rekomandovaných (odporučovaných) zásilek, zkárou neb poškozením věcí po jízdě poště za slávaných (Fahrpostgegenstände),

⁷⁾ Srov. případ v „Jurist. Blätter“ 1873 č. 24. A žaluje B o náhradu 80 zl. za zastřeleného psa. B tvrdí, že pes byl vztelký. Druhá stolice uložila žalobci důkaz, že pes byl zdravým, III. stolice ale žalovanému důkaz, že pes byl vztelkým. (Nál. z 5. března 1873.)

ač nenastala-li škoda vojnou, neodolatelnou mocí přírodní neb vlastní vinou zasílatele (Sr. §. 32. pošt. řádu ze dne 12. června a 6. listopadu 1868, a sml. pošt. ze dne 7. května 1872 č. 17. ⁸⁾)

c) Rovněž pro případ stávajícího závazku, jakož i pro případ, když tu není závazku, ustanovuje zák. ze dne 5. března 1869 č. 27. ř. zák.: způsobí-li se neštěstím na dráze parní silou hnané, poškození na těle neb usmrcení člověka, musí podnikatelstvo vedlé §§. 1325.—1327. ob. zák. obč. nahradit veškerou škodu z toho vzešlou, leč by dokázalo, že událost způsobena byla neodolatelnou náhodou (vis major), nebo vlastní vinou poškozeného. ⁹⁾

Lhoštějno jest, byl-li cestující (závazek ze smlouvy), aneb zřízenec při železnici zaměstnaný, nebo jiná osoba vůbec pochromena. Povinnost k náhradě ani smlouvou ani reglementy (řády jízdními) napřed vyloučena býti nemůže. ¹⁰⁾

⁸⁾ Za rekomandovanou zásilku dává se náhrada 21 zl. r. č.; při předmětech po poště jízdní zaslaných nahraňuje se za libru 1 zl. 50 kr., ač není-li cena zvláště udána. (Náhrada nemá převyšovati obecnou cenu věci). Právo k náhradě promlčuje v šesti měsících; promlčení přetruhuje se reklamací. Sr. čl. 16. 42. 43. sml. ze dne 7. května 1872 č. 17.— Stát ale neručí za škodu, která soukromníkům vzešla ztrátou, zpotvořením neb opožděním telegrafických depeší. Sr. §. 4. řádu telegr. ze dne 16. července 1873 č. 130.

⁹⁾ Dovož osob po dráhách, jenž dle čl. 272. 3) obch. zák. jest obchodem, náleží zajisté k smlouvám o dílu učiněným (locatio, conductio operis). Sr. §. 1153. ob. zák. obč. Dle všeobecných zásad musel by cestující dokázati toliko uzavření smlouvy (lístkem jízdním) a škodu jemu vzešlou; za to muselo by podnikatelstvo dráhy dokázati náhodu (casus), kteráž překazila náležitě splnění smlouvy (dovoz na určité místo). Sr. §. 1298. ob. zák. obč. — Jiné bylo by břímě průvodní mimo případ smlouvy ku př. když jízdu po dráze poškozen byl majitel povozu, jenž právě přes neuzařvenou dráhu jel. Tu náleželo by dle všeobecných zásad na poškozeného, aby dokázal škodu vzatou i zavinění škůdce. Sr. §§. 1296. a 1317. ob. zák. obč. Avšak zákon železniční ze dne 5. března 1869 nerozeznává obojí případ, nýbrž upravil břímě průvodní v zájmu bezpečnosti obecnstva v ten způsob, že poškozený nikdy dokázati nemusí vinu správy železniční (což zákon z r. 1869 chybně vyslovuje ve formě praesumce viny její), nýbrž naopak, že správa železniční povždy dokázati musí bezvinnost svou, a sice nestačí tu důkaz pouhého casus, nýbrž potřebí důkazu casus majoris. Sr. o tom Randa: Über die Haftung der Eisenbahnunternehmungen etc. (1869).

¹⁰⁾ Spůsobena-li škoda jiným způsobem (zapálen-li na př. dvůr jiskrami lokomotivu), platí obecné pravidlo, že vinu dokázati musí škodující. Sr. Schimkowský, č. 2035. (nál. z 30. pros. 1859).

d) Zástavní věřitel ručí i za náhodu v případě §. 460.

2. Pravidelně jest každý práv toliko ze škody, již vinou svou způsobil. (Arg. §. 1295.) Výjimečně ručí se ale také za škodu, osobou třetí učiněnou a sice: ¹¹⁾

A. Pakli se někomu přičítati může vina vzdálenější. Viz §§. 1309., 1313.—1315. a 1320., aneb:

B. Následkem jakéhosi poměru k osobě škůdce, na který zákon povinnost záruky víže. Viz §§. 1316., 1317. a 1318., aneb:

C. Následkem poměru ke zvířeti, které škodu způsobilo.

ad A. Sem náležejí následující případy:

a) Osoby, jež obmeškaly povinné opatrování osob nepřičetných, právy jsou ze škody, kterouž tyto následkem nedostatečné dohlídky byly způsobily. §. 1309. To platí zejména o rodičích, poručících, opatrovnících, chůvách, hlídačích, již obmeškají přihlížeti náležitě k osobám jim svěřeným.

b) Vezme-li kdo někoho do služby bez vysvědčení, neb podrží-li vědomě ve službě osobu, kteráž jest povahou těla neb myslí nebezpečná, neb přechová-li u sebe známého jemu zločince, práv jest ze škody, lidem domácím (dle okolností i jiným) nebezpečnou povahou osob těchto způsobené. §. 1314.

c) Zvláště důležitá jest otázka, pokud majitel závodu (principál, Geschäftsherr) práv jest ze škody, pomocníky jeho v provozování živnosti způsobené? Otázku tuto rozhoduje ob. zák. obč. vedlé příkladu práva římského — ovšem způsobem potřebám praktickým nikoliv hovícím — takto: Principál ručí za škodu, jeho pomocníky způsobenou potud a jen potud, pokud jemu culpam in eligendo, to jest nedopatření (vinu) u vyvolení osoby pomocníkovy přičítati lze. Arg. §. 1315. (Týmž způsobem upravena jest zodpovědnost principálova v poměrech obligačních. Arg. 1161. a k tomu §. 1010. ¹²⁾)

¹¹⁾ Sr. k tomu článek: Ueber die Verantwortungen des Schuldners für Gehülffen v. Dr. L. Goldschmidt, Ztschrft. f. H. R. XVI 3. 4. H.

¹²⁾ Srov. bližší vysvětlení této otázky ve spisu: Randa, Haftung der Eisenbahnunternehmungen (1869) str. 6. pozn. 5. Dle římského práva jest otázka sporná; však převládající náhled teorie a praxis přiznává se k výkladu v textu hájenému. Sr. Windscheid, Pand. II. §. 455. p. 12., 27. Přiměřeněji upravuje poměr závaznosti principálovy zák. francouzský čl. 1384., dle něhož principál ručí za všechny škody, kteréž lidé jeho při vykonávání služeb jim přikázaných způsobili. Po-

Výjimkou ručí bezvýminečně (naprosto) za škodu, kterou jich lidé zavini: hospodští, plavci, vozkové a podnikatelé železnic. §. 1316. ob. zák. obč., čl. 400. obch. zák. a zákon železn. ze dne 5. března 1869. Kdežto totiž principál škodu zřízencem u provozování práce jemu svěřené způsobenou vůbec jen tenkráté nahraditi musí, když poškozený dokáže, že zřízenec jest osobou, k dotýčné práci nespůsobilou: tedy v případech posléz uvedených principál práv jest i tenkráté, když škůdce jest osobou k dotýčnému dílu úplně spůsobilou.

ad B. Sem náležejí následující případy:

- a) Nájemník práv jest ze škody, kterouž na věci najaté neb pachtované vinou svou spůsobil podnikatel §. 1111. vř. obč. z.
- b) Dle čl. 400. obch. zák. (srov. §. 1316. zák. obč.) ručí plavci a povozníci (železnice) naprosto za škodu, kterou lidé (zřízenci) jejich na zboží nákladním učinili.¹³⁾
- c) Hospodští ručí naprosto za škodu, kterou jejich lidé pocestným na zavazadlech v jejich domě spůsobili. §. 1316.¹⁴⁾

dobně italský Cod. civ. čl. 1153. — Sr. rozh. nejv. soudu v Ger. Zeit. r. 1869 č. 34., kterýmž majitel plynárny odsouzen byl k náhradě škody, kterouž spůsobil zřízenec jeho neopatrným ohledáním plynových rour. (Mylné jsou ale motívy rozsudku; jediný rozhodný moment byl ten, že zřízenec byl skutečně osobou nespůsobilou, §§. 1296., 1161., 1315.) Neprokázáno-li ale, že zřízenec jest osoba k dotýčnému dílu nespůsobilá, není principál práv, třeba by zřízenec v konkrétním případě škodu nedbalostí byl spůsobil. Sr. Schimkowský: Rechtsgrundsätze der Entsch. des k. k. oberst. G. Hofes č. 2058. (Tuto levnou sbírku nálezů nejvyššího soudu dobře doporučit lze zejména studujcím právníkům.) Rozhodniž se případ následující: Obecni mu pastýři se ztratila při návratu z pastvy svině březí, kterouž s jiným dobyttem svěřil pastuchovi, jinak dobře vycvičenému; zvíře to zůstalo totiž pro neobratnost svou vzdor častému pobádání silně pozadu, až při hustém dešti zmizelo. Sr. §. 1161 a k tomu §. 1315. Že ostatek nařízení §. 1161., pokud se dotýče práva k substituci, není věci přiměřené, o tom sr. Randa str. 20. p. 24.

¹³⁾ Srov. též zák. ze dne 5. března 1869.

¹⁴⁾ Dle Sb. Schimkowského č. 2032. (Ger. Z. 1866 číslo 77.) rozhodl nejv. soud, že i majitelé veřejných koupelen koupajícím-se ručí za bezpečné uschování věcí v komnatách uložených. Avšak název ten v té obecnosti nelze ze zákona odůvodniti, leč pokud věci neboli klíče k uzavřené kabině majiteli samému skutečně k uschování odevzdány byly (§. 964. 965.). V případě uvedeném nestalo se ale tak, nýbrž klíče k uzavřeným komnatám uschovávali jen sluhové majitelovi. Z nedopatření sluhů jest ale principál vůbec práv jen dle §§. 1161. 1315. V ý-

Kdežto §. 1316. vyměřuje závazek hospodských z deliktů zřízenců jejich, upravuje §. 970. závaznost hospodských z obligačních poměrů, v kteréž vstupují jich zřízenci dle služby jim svěřené. Ostatek sluší připomenouti, že nařízení §. 970. a 1316. pokud se dotýče vozků a plavců, zrušeno jest čl. 395. a 400. obch. zák.¹⁵⁾

- d) Obec ručí za škodu, která ze zanedbání povinnosti místní policie pošla. To platí zejména o škodách veřejným násilím u sročení spáchaných, nelze-li vypátrati pachatele, a možno-li orgánům obce přičítati, že nedbali zabrániti násilí. §. 37. zemsk. zák. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864. Zdaliž jest obec povinna škodu nahraditi, o tom rozhoduje úřad politický, soudce pak o o b j e m u náhrady. Sr. §. 37. cit.¹⁶⁾
- e) Stát jest v následujících případech povinen, nahraditi škodu, již zřízenci jeho spůsobili:¹⁷⁾

a) Každé proti právu nařízené a prodloužené uvěznění zavazuje státní správu k náhradě škody. Čl. 8. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 142. Řízení upraveno zákonem z 12. července 1872 č. 112. (§. 27.) Viz str. 18.

β) Stát nahraditi musí škody, které z porušení nebo zanedbání úřední povinnosti někomu vzešly na majetku, kterýž c. k. soudům neb soudním zřízencům, aneb c. k. berním a depositním úřadům zákonným způsobem k uschování odevzdán byl. Rovněž ručí stát za náhradu škody, kterou soudní úředník porušením úřední své povinnosti straně spůsobil. V obou případech práv jest stát solidárně jako rukojmě a plátce (§. 1357.

minečného ustanovení §§. 970. a 1316. obdobně užití nelze. Vším právem odmrštila tedy druhá stolice žalujícího škodujícího, an nedokázal neschopnost neb nedbalost sluhův (pers. non esse idoneam). I tu jeví se nedostatečnost předpisů ob. zák. obč. Sr. též Právnicka, IV. str. 752.

¹⁵⁾ K hospodským (Wirthe §. 970.) nepočítá nález nejv. s. č. 1061. Sb. Schimkowského majitele kaváren.

¹⁶⁾ Též ručí dle §§. 16. místodrž. nařiz. de dne 10. února 1854 č. 10. z. z. č. obec za škodu, kteráž v obci spůsobena byla odcizením neb zlomyslným porušením věcí, živelní nehodou na břeh vyvržených, kdyby se pachatel nevy pátral neb náhradu dáti nemohl.

¹⁷⁾ Sr. Der Rechtsschutz der Einzelnen gegenüber der Gesamtheit und deren Organen, v. Dr. C. v. Kissling 1871. Tento žádá vydatnější ochranu obecnstva ohledně zřízenců státních.

z. o.) Sr. čl. 9. zákl. zák. z 21. prosince 1867 č. 144. a zák. z 12. července 1872 č. 112. Viz str. 18.

p) Stát ručí za vinu poštovních úředníků a zřízenců, pokud se dotýče dopravy rekomandovaných listů, estaffet a nákladu. Řád §. 32. jízd. pošt. ze dne 12. června 1838 č. 280. a post. řád. list. ze dne 6. listopadu 1838 č. 302.

đ) Dle §. 10. řízení ve věcech tiskových z 17. prosince 1862 č. 7. nahradí stát škodu, pak-li zabavení tiskopisu k rozkazu policejního úřadu neb stát. návladního vykonané soudem zrušeno bylo neb pominulo.

f) Kdo nějaký byt obývá, buďsi majitel domu neb nájemník, ručí za škodu, která způsobena byla tím, že věc nějaká od tamtud vyhozena byla neb spadla. §. 1318. (act. de efusis et dejectis.)

g) Ohledně škod válečných sr. §. 1044. a dekr. dv. kanc. ze dne 26. dubna 1821 v 49., 30., 36. pol. z., ježto neuznávají povinnost státu k náhradě škod takových. Však za škody vojenským cvičením způsobené ručí vojenský erár a náhradu vyměřuje polit. úřad. Dekret dv. kanc. z 2. listopadu 1837. (Sl. pol. z.)

ad C. Pravidelně neručí za škodu zvířetem způsobenou nikdo, ač jestliže poškození nezavinil. Arg. §. 1320. — Vými-
nečně stává takového závazku, třeba tu viny není.

a) Učiní-li zvířata škodu na majetku polním (Feldgut, na př. na pozemku, na úrodě, vodovodech, polních cestách atd.), musí vlastník zvířete náhradu dáti, a to i tenkrát, když dobytek svěřen byl pastýři a s jiným dobytkem ve společném stádě smíšen byl. Nelze-li při škodách stádem způsobených vypátrati, či dobytek škodu učinil, právi jsou vlastníci zvířat v stádu spojených rukou nerozdílnou. (Mezi sebou ovšem rozvrhují náhradu škody dle druhu a počtu dobytka.) Sr. zák. ze dne 30. ledna 1860 č. 28. ř. z. Poškozený (vlastník, pachtér, poživatel atd.), rovněž i polní hlídač pod přísahu vzaty jmenem poškozeného má dle §. 1321. právo, na samém pozemku tolik kusů zabaviti, kolik k nahrazení škody potřebí; má se však v osmi dnech s vlastníkem dobytka o náhradu smluviti, neb žalobu na soudce, resp. politický úřad vznésti, sice bude povinen,

zabavený dobytek vrátiti.¹⁸⁾ To musí ostatek učiniti i tehda, když se mu zaň jiná přiměřená jistota dá (§. 1322.), ježž obnos obecní starosta vyměřiti může. Sr. §. 19. zákona ze dne 30. ledna 1860.¹⁹⁾

b) Zámožný vlastník psa, který se pominul, nahraditi musí škodu psem způsobenou. Dv. dekr. ze dne 11. ledna 1816 sb. pol. zák. sv. 44. (Srov. znění toho i jiných dodatků k obč. zák. v nejnovějším vydání Mercyho: Das a. b. G. B. sammt Nachtragsverordnungen Prag 1874 na str. 409.)

¹⁸⁾ Toto právo k zabavování jest zbytkem staršího práva germanského, kteréž právo k své moci (Selbsthilfe) v rozsáhlé míře uznávalo. Sesílením moci státní své moci vždy užší a užší kladeny byly meze, až se tato konečně skorem naprosto vytratila. Sr. Gerber, D. Privatr. §§. 69., 70.; Bluntschli-Dahn §. 102. Zachovalo se však podnes právo k zajetí dobytka polní škody způsobivšího. Sr. již Sachsp. II. 47, §. 1—3; rak. Tract. de jur. incorp. XIV. §. 1—3.; pruský L. R. I. 14. §§. 413—464.; rak. zák. §§. 1321., 1322.; saský zák. §§. 488—494. — Právo k zajetí dobytka jest dle německého práva spíše právo retenční (sr. Bluntschli, §. 103.), an poškozený nemá věcného práva. Dle rak. zákonníka však objevuje se nám ono právo co skutečné právo zastavní, kterémuž v obyčejné soudní cestě (žalobou a exekucí) průchodu zjednatí dlužno. Různost ta jeví praktických účinků, pakli na př. dobytek zabavený k vlastníkovi sběhl. (Actio hypot.) Srov. jednak Gerber, §. 71. pozn. 3., jenž nepravě kárá Zeillera III. str. 755., jednak Stubenrauch II. str. 450. 3. Žaloba §. 1321. nesmí se také rovnati žalobě k spravení prenotace, jak Kirchstetter, st. 619. činí.

¹⁹⁾ Zavede-li politický úřad k žádosti poškozeného (neb přísežného hlídače polního) řízení trestní pro poškození či puch polní (Feldfrevel), má výnosem svým ustanoviti také výšku náhrady (§. 26. cod.). Pominul-li trest promlčením (tříměsíčním), neb nebyla-li věc vůbec vznesena na politický úřad, rozhoduje o škodě soud civilní (§. 30. b). — Vše to platí také o škodách, ježto dobyt看 způsobeny byly v lesích, při čemž toliko tu uchytku na myslí máti sluší, že se puch lesní (Waldfrevel) z úřední povinnosti tresce. Protož nařizuje §. 64. zákona lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250. ř. z., že se majitel lesa v osmi dnech s vlastníkem zajatého dobytka vyrovnati, aneb žádost za náhradu na politický úřad, k trestnímu vyšetřování kompetentní vznésti má. Jen tehda, když vlastník zvířete jest neznámý, neb když nebyl spáchán čin (puch) trestní, podejž se žaloba o náhradu u civilního soudce. Sr. §§. 63., 64., 68. zák. lesního. Nesprávně Stubenrauch II. st. 449—451., neúplně Kirchstetter st. 577. Zabavení dobytka nesprošťuje však žalobce povinností průvodní: že škoda byla činěna a mnoho-li obnáší. Dle německého práva požívá zabavující v prvnějším směru praesumce, že vůbec škoda způsobena byla. Sr. Bluntschli I. c.

c) Za škody koňmi remontními (nevycvičenými) způsobené ručí vojenský erár. Příslušným jest tu politický úřad. Dv. dekr. ze dne 28. června 1843 č. 726.

d) Za škody vojenským cvičením způsobené ručí rovněž erár vojenský a náhradu vyměřuje úřad politický. Dekr. dv. kanc. ze dne 2. listopadu 1837. (sb. pol. zák.).

Jest-li více osob povinno, škodu nějakou nahraditi, mají, stala-li se pouhým nedopatřením, dle míry svého účastenství v poškození, škodu nahraditi; nedá-li se však míra účastenství každého zvláště vypátrati, aneb byla-li škoda zúmyslně nebo patrnou nedbalostí spáchána, zavázáni jsou účastníci rukou společnou a nerozdílnou (correaliter) (§§. 1301. a 1302.). Zcela zvláštní (na slušnosti toliko zdánlivé spočívající), jest nařízení §. 1304.: Jest-li škodou vinen zároveň škodující, ponese škodu se škůdcem dle míry viny, a nebylo-li lze míry určití, rovným dílem.²⁰⁾

§. 2. Jakým způsobem nahraňuje se škoda.

Jde-li o náhradu škody, má vše v předešlý stav uvedeno býti; není-li to ale možné, má býti nahrazena cena odhadní. §. 1323.

Týká se otázky, v jakém objemu škoda nahrazena býti má, ustanovuje ob. zák. obč. (uchyluje se tu od práva římského), ve smyslu theorie předešlého století, z domnělých ohledů slušnosti, následovně:

1. Spůsobena-li škoda vzešla nižším stupněm viny (menším nedopatřením, culpa levis), budiž pouze škoda skutečná čili pozitivní (damnum emergens) napravena, a sice: byla-li zejména hmotná věc porouchána, zmařena, nebo ztracena,

²⁰⁾ Ustanovení to nelze ospravedlniti; zavinil-li totiž škodu poškozený sám, nechť jí také ponese. Konkurence viny cizí jest nerozhodná. Sr. Förster, Preuss. P. R. I. §. 90. p. 75. Vedlé §. 1315, rozhodl nejvyšší soud případ, v kterémž loterní kolektant jedno číslo chybně zanesl v ten způsob, že škodujícímu toliko polovici ušlé výhry přičknul, an dle předpisů loterních sazeč sám přesvědčiti se má, zdaliž udaná čísla správně jsou zanešena. Sr. Sbírku Glaser-Unger č. 863. a Sb. Schimkowského č. 2057. Patrně předpokládal nejv. soud, že se kolektant dopustil hrubé nedbalosti; jinak nemohl ho odsouditi k náhradě ušlého zisku (§§. 1323., 1331., 1332.). Jak, když takového omylu dopustí se posel? Sr. §§. 1012., 1013., 1295., 1331., 1332. Pro. §. 1304. Esmärch l. c.

pouhou obecní cenou odhadní (§§. 1327., 1332. a k tomu 305. ob. zák. obč.).

2. Spůsobena-li však škoda z hrubé nedbalosti (culpa lata) aneb z úmyslu (dolus) buď mimo to nahrazen i zisk ušlý (lucrum cessans), tedy budiž úplně dostiučiněno. Jedná-li se zejména o porouchání věci, buď úplně nahrazena mimořádná cena věci. Ano, byla-li škoda spáchána činem, zákonem trestním zapovězeným, nebo svévolí nebo škodylibostí, nejen cena obecná resp. plné interesse, nýbrž i cena zvláštního oblíbení (pretium affectionis) §§. 1324., 1331., a k tomu 305. ob. zák. obč.

Nahrazení škody v objemu celém (damnum emergens et lucrum cessans) nazývá se „dostiučiněním (Genugthuung) §. 1323. Tyž §. 1323. mluví také „o zahlazení učiněné urážky“ (Tilgung der Beleidigung). Možná, že redaktoři tím mínili bolestné (Schmerzensgeld), možná, že na mysli měli §§. 282. a 291. soud. řádu, dle kterého soudce neléztí má „slušné dostiučinění za utrpenou hanu,“ pakli že žádost za provisorní uvěznění, neb za obstavku minula se výsledkem příznivým.²¹⁾ Jinak arci záhadné vyjádření to postrádalo by praktického významu.

Dle pravidel těchto sluší rozhodovati, co zákonník, kdež o „nahrazení“ vůbec mluví, slovem tím rozumí, zdali totiž pouhé napravení škody (damnum emergens), aneb úplné dostiučinění (id quod interest.) §§. 1323.—1325.

Výmínečně dlužno u závazků z nedovolených jednání, nehledě na stupeň viny, povždy plné interesse nahraditi, totiž:

a) Bylo-li někomu na těle ublíženo, nebo posla-li z ublížení smrt. §§. 1325.—1327. Zde musí se k žádosti také „bolestné“ s okolnostmi se srovnávající zaplatiti.²²⁾ Ano při zúmyslném neb svévolném ublížení musí i k tomu hleděno býti, zdaž osobě, zejména pohlaví ženského, zohyzdění,

²¹⁾ Komentatoři jsou různých náhledů. Stubenrauch II. st. 453., jenž uznává nejasnost toho výrazu, vztahuje ho příliš obecně na urážky na těle, na svobodě etc. Neboť vůbec nahraňuje se i v těchto případech jenom škoda na majetku způsobená. Sr. §. 1325. sq.

²²⁾ Ze výšku bolestného ustanoví soudce dle rozumného svého uvážení, a že nemá tedy místa přísaha cenovací, vysvítá z toho, že bolest vůbec v penězích oceniti nelze. Sr. také Stubenrauch II. str. 455. a můj spis str. 17. p. 18. Srov. dále rozhl. nejvyš. soudu ve

kteří jí zlým nakládáním s ní způsobeno bylo, lepšímu opatření jejímu na překážku býti může. §§. 1326. Poškozenému tedy povždy nahraditi dlužno: netoliko útraty za léčení, nýbrž i ušlý výdělek, a stane-li se k výdělku neschopným, i výdělek, který mu budoucně ujde, ano k žádosti jeho zaplatí se mu i přiměřené „bolestné“. (§. 1325.) Náhrada dává se tu ve způsobě výživného (Alimente. §§. 652. a 1418.), ač jestli že se strany neshodnou na aversionálním kapitálu. V případě usmrcení zaplatiti dlužno netoliko útraty nemocí a pohřbem sběhlé, nýbrž nahrazeno buď i osobám těm, jež zemřelý vyživovati povinován byl, na příklad vdově a pozůstalým dětem vše to, co jim tím ušlo (princip §. 1327.), a sice bez rozdílu, mají-li osoby ty vlastního jmění čili nic. Povinnost ta trvá potud, pokud by byla trvala povinnost zemřelého. (Sr. bližší výklad v cit. spisu st. 17—19.) To vše platí zvláště u zabítí a pochromení následkem nehod železničních. Zákon ze dne 5. března 1869, jenž se k §§. 1325.—1327. táhne.

Za delikt považuje ob. zák. ob. rovněž i svedení osoby pohlaví ženského, pokud se dotýče náhrady útrat slehnutí a šesti neděl. §. 1328.²³⁾

b) Poruší-li se právo původce (auktora) výrobku buďsi literárního buďsi uměleckého nedovoleným patiskem (Nachdruck), musí škůdce vinu mající vždy plné interesse

Sb. Schimkowského, č. 2068., 2073. Pro urážku osobní nelze ovšem bolestné žádati. Srov. tamtéž č. 2075. Nárok na zaplacení bolestného jest ostatek právem zcela osobním, a nepřechází tedy ani aktivně, ani pasivně na dědice; neboť bolestné má povahu pokuty (a. vindictam spirans). Sr. §. 1325. Novější návrhy zákonů nepřijaly více tento anormální výrůstek středověkého práva.

²³⁾ „Svedení“ (Verführung) jest tu jen tehda, pakli ženská (třeba by nebyla pannou) toliko krivým předstíráním k obcování přivedena byla, Sr. Schimkowský, rozh. n. soudu č. 2080. a 2080. — Náhradu za porušení panenství (Deflorationsgebühr) neb za příčinou zmenšené třeba vyhlídky na zaopatření sňatkem ženská svedená žádati nemůže. Sr. tamtéž č. 2079., 2081., 2082., 2086. a judikát nejvyšš. soudu č. — (Einer unter nicht eingehaltenem Eheversprechen verführten Frauensperson gebührt in keinem Falle (?) ein Schmerzensgeld oder ein im Allgemeinen begehrter Ersatz für verminderte Ehre und erschwertes Fortkommen. Toto rozhod. ze dne 26. května 1866 nevíšim si ale případu §. 1326. [zlého nakládání], kde bolestné i náhradu další žádati lze.)

nahraditi a to sice způsobem v §§. 27—32. zákona o patisku ze dne 19. října 1846 č. 992. bližše vyměřeným. (Nesprávně chce Kirchstetter, strana 557. objem náhrady vedlé zásady §u 1324. vyměřiti; sr. Förster, Pr. P. R. II. §. 153.)

Ustanovení ob. zákona ob. o všech ostatních případech jsou pouze důsledným provedením zásad výše uvedených. Sr. zejména §§. 1329.—1332.

Patrně pochybil ob. zákonník (podobně i pruský) tím:

1. že vymáhá ve všech obligačních i neobligačních poměrech též stupeň pozornosti a pilnosti (diligentiae), ustanoviv, že škůdce povždy z téhož stupně viny (culpa levis) práv býti má (§§. 1295. a 1297.), kdežto zajisté přirozenost věci a slušnost toho vymáhají, aby stupeň pilnosti, jež v jednom každém poměru vynaložiti dlužno, dle zvláštnosti poměru vyměřován byl.
2. že objem náhrady činí závislým na stupni viny, kdežto by dle pravého náhledu pokaždé úplné interesse nahrazeno býti mělo, kdykoliv povinnost k náhradě škody nastala. V obojím směru kráčí právo římské vůbec pravou cestou. Přestupky uražení na cti, na těle a t. d. o kterých se zmínjuje §. 1339, náleží ku kompetenci trestních soudů.

§. 3. Jak se právu k náhradě škody průchodu zjedná.

Právu k náhradě škody budiž průchodu zjednáno pořadem žaloby u soudů k tomu příslušných. §. 1338.²⁴⁾

O tak zvaném řízení adhaesivním (Adhäsionsprozess) obsahují nyní §§. 4. a 365.—379. řádu trest. ze dne 23. května 1873, ježto nastoupily na místo §. 1340., bližších ustanovení, kteréž ostatek šetří principu v §. 1340. prostě vysloveného: Připojil-li se poškozený k zřízení trestnímu a může-li se náhrada škody na základě trestního vyšetřování bezpečně určití, má soud trestní v nález trestním o ni nález činiti; jinak odkaz soud škodujícího, aby právo k náhradě hledal pořadem práva civilního o. §§. 260., 365., 366. Z poslednějšího nález nemá odvolání místa. Nechtěla-li by některá strana přestatí na náhradě, kterou ji úřad trestní (v nález trestním) vyměřil, může rovněž

²⁴⁾ Také žaloby o náhradu škody na železnice podané náležejí ke kompetenci soudů. Sr. plen. nález nej. soud. č. 49. G. Z. 1872. č. 79.

nastoupiti cestu pořadu práva civilního. Totéž platí i tenkrát, když škůdce v řízení trestním nebyl uznán za vinna. §§. 366 a 372 tr. řádu.²⁵⁾

Výjimkou vyměřeno jest řízení zvláštní, a to sice pro případy následující:

1. Pro syndikátní žaloby v §. 1341. ob. zák. obč. Sr. čl. 9. zák. z 21. prosince 1867 č. 144 a zák. 12. července 1872 č. 112, kterým zrušen byl zák. z 12. března 1859. č. 46.
2. Pro škody honební.
3. Pro škody na polním neb lesním majetku způsobené.
4. Pro škody na poště vzniklé.

Ad 1. Spůsobil-li soudní úředník neb soudní sluha neb notář co soudní komisař neb přisedící soudní znalec neb spolupůsobil-li berní úředníci neb sluhové ohledně soudních deposit neb sirotčích peněz v úřední činnosti své porušením (zanedbáním) úřední povinnosti některé straně škodu, kterouž prostředky soudního řádu (ku př. odvoláním) napravití nelze, může zkrácená strana náhradu škody pořadem žaloby žádati a sice buďsi na úředníku vinu majícím aneb na státu aneb na obou zároveň. Sr. §. 1. zák. z 12. června 1872. č. 112.²⁶⁾ Úředník práv jest co hlavní dlužník, stát co rukojmě a plátce (sr. §. 1. cit. a §. 1357 obč. z.). Podává-li se žaloba na úředníka, potřebí dokázati, že týž dopustil se porušení úřední povinnosti; podává-li se ale žaloba na stát, stačí důkaz, že porušení práva státi se mohlo jedině porušením povinnosti úřední ze strany některého úředníka toho soudu, jenž úřední jednání řídil. (§. 2.) Zakládá-li se porušení v usnešení soudu kolegiálního, lze vinníky jen tehda žalovati, když je žalobce cestou řízení trestního seznal. (§. 3. a §. 6.). Pokud onen zákon nic zvláštního neustanovil, platí o náhradě škody předpisy vš. obč. zák. Žaloby o náhradu škody mají strany vrchnímu soudu zemskému, a byla-li způsobena tímto, nejvyššímu dvoru soudnímu podati. §. 1341. ob. zák. obč. a §. 8. cit. zák. Podrobnější předpisy o regresu státu na úřednících obsahují §§. 19.—25. zák. Také o regresních těchto nárocích rozhoduje soud; cesta administrativní jest vyloučena (§. 21.)

²⁵⁾ Může tu býti bezprávi civilní, ačkoli tu není činu trestního. Sr. §. 1331.; Schimkowský, č. 2031. a 2071. Rulf, Strafproc. str. 335.

²⁶⁾ Sr. článek Dr. Pražáka v Právniku 1872 str. 477 sq. Sem náleží také případ, když úředník soudní proti zákonu nařídil uvěznění osoby. Sr. §. 27. cit. zák.

Ad 2. Zákon honební pro Čechy ze dne 1. června 1866 zaručuje vlastníku pozemku náhradu za škodu, již honbou, nebo zvěří utrpěl. Náhrady za škodu, honbou způsobenou může žádati majetník pozemku od toho, kdo honiti oprávněn jest; za škodu pak, zvěří způsobenou od honebního družstva (Jagdgenossenschaft). O nároku náhrady soudí pětičlenný soud smírčí. Každá strana sobě vyvolí po dvou rozsudích, jimž pátý, jež okresní zastupitelstvo na tři léta volí, předsedá. Neužila-li do tří dnů některá strana volebního práva svého, volí za ni předseda. Výkon rozsudku povoluje soud, jenž spolu o podané mu stížnosti zrušovací za příčinou zanedbání předepsaných náležitostí rozhoduje. §§. 45. a 46. hon. zák.²⁷⁾

Ad 3. Řízení v případech těchto již shora vylíčeno.

Ad 4. Škoda ta vyměřuje se dle nařízení poštovních od příslušných úřadů správních. Sr. pošt. řád jízdní ze dne 12. června 1838 a pošt. řád listovní ze dne 6. listop. 1838, k tomu nař. ze dne 29. října 1872. č. 154. Sr. též str. 8. pozn. 8.

§. 4. O promlčení nároku o náhradu škody.

Sluší rozeznávati:

I. Pohledávání o náhradu škody deliktem způsobené — ač není-li tento zločinem, — promlčuje se ve třech letech počítaje od té doby, kdy škodující o škodě vědomosti nabyt. (§. 1489. z. o.)²⁸⁾ S pohledáváním ze škody vzešlé (oblig. ex delicto) nesmí se ale smísiti 1. nárok o splnění smlouvy²⁹⁾ 2. ani nárok

²⁷⁾ Obsátný článek o předmětu tom: K. Peyrer, Zur Lehre vom Ersatz der Jagd und Wildschäden: Österr. Viertelj. XII. (1863) st. 64.

²⁸⁾ Ignoranti non currit praescriptio. Toť ovšem modifikace obecné zásady v §. 1478 vyslovené, že toliko objektivní překážky u vykonávání žaloby početi promlčení na překážku jsou. Rozumí se dle §. 1478 a 1489, že není potřebí, aby poškozený znal i osobu škůdce. Sr. Kirchsteter, str. 698 proti Winiwarterovi V. 245 a Stubenrauchovi II. 609. Našemu náhledu svědčí zejména porovnání §. 1489 s §. 54 I. 6 prusk. Landr., jenž výslovně žádá, aby škodující znal též osobu škůdce. (Sr. pozn. 30.). — Po uplynutí obecné (30. resp. 40leté) lhůty promlčecí nelze více nárok na odškodnění stíhati, třeba by poškozený o škodě prvé vědomosti nebyl nabyt; neboť úmyslem zákonodárcovým bylo, aby se obecná lhůta zkrátila. Sr. též Win. a Stub. I. c. a návrh ob. z. §. 626. III.

²⁹⁾ Protož nelze §. 1489 vztahovati na promlčení konvencionální pokuty (§. 1336), která zakládá se na smlouvě. Sr. též Kirchsteter, I. c. — Opáčný, zajisté nepravý náhled vyslovil nejvyšší soud v nálezu

o náhradu škody, která vznikla nesplněním smlouvy; — vždyť žaloba tato, i pokud směřuje k náhradě, není žalobou z odškodnění (Entschädigungsklage §. 1489), nýbrž jest žalobou ze smlouvy o náhradu (Contractsklage auf Schadloshaltung). Jediné dle důvodu (causa), nikoliv dle předmětu rozvrhujeme totiž obligace ve smyslu §. 859. na závazky ze smluv, z provinění a z rozličných poměrů pocházející. „Entschädigungsklage“ v §. 1489. znamená tudíž vedle §. 859 tolik co: Klage aus einer erlittenen (rechtswidrigen) Beschädigung (Delictsklage) a nikoli vůbec: Klage auf Schadenersatz — neboť žaloby o náhradu škody mohou se zakládati netoliko v deliktech nýbrž i ve smlouvě (sr. §. 1336 smluvená náhrada) neb na jistých poměrech (na zákoně, na př. v případě expropriace §. 365, neb při versio in rem. §§. 1041 a 1043 z. o.) Sr. též pozn. 1. a 29) Kdybychom toho rozdílu nečinili, musili bychom proti zřejmému úmyslu zákona za to pokládati, že veškeré žaloby o náhradu (Ersatzklagen) bez ohledu na právní jich důvod promlčují se ve třech letech, tudíž i nároky pod čísly 3—5 uvedené, což i praxis rozhodně zavrhuje.³⁰⁾

č. 38. Repertoria nálezů (sr. též Sbírkou Unger — Glaser č. 1539 a nejnověji Ger. Zeit. 1873. č. 104. Za důvod uvádí se: že dotyčná žaloba — ačkoliv a. ex contractu — přece jeví se býti zároveň žalobou o náhradu škody. Že odůvodnění toto mísí důvod (causa) a předmět obligace v sobě zavírá odpor in adjecto, bije do očí! Neboť obligace zakládají se aut in contractu aut in delicto aut in variis causarum figuris (§. 859) a obligace smluvená nestane se proto obligací ex delicto, když předmětem (nikoliv důvodem — causa) jest náhrada jistého zmenšení majetku čili „škody“. Srov. pozn. 1.

³⁰⁾ Při obojetnosti významu zákonem užívaného „Schadenersatz“ (§. 1295) a při obecné skladbě §. 1489 (Jede Entschädigungsklage erlischt. .) snadno pochopujeme, že mnozí zejména praktičtí právníci §. 1489 i na případy vztahují, kde škoda vzešla nesplněním smlouvy. Tak zejména náleží nejvyšší soudu č. 38. Rep. nál., sr. předch. pozn. 29.) a Stubenrauch II. str. 609. — Však tato škoda (t. zv. interesse) rozmnožuje vůbec toliko objem obligace již existující (obl. ex contractu §. 912) — a promlčuje se tudíž co accessorium obligace hlavní v též lhůtě, jako tato, třeba i v kratší, než kterou ustanovuje §. 1489. Sr. čl. 386 obchod. z. Vždyť nárok tento nelze o sobě (opomenouc hlavní obligaci) žalobou stíhati. (§. 919 obč. z., — jinak čl. 355. obch. z.) Našemu výkladu svědčí též právo římské a pruský Landrecht I. tit. 6. §. 54, jemuž náš §. 1489 patrně nápodoběn jest. („Wer einen ausserhalb des Contracts erlittenen Schaden innerhalb 3 Jahren, nachdem das Dasein und der Urheber desselben zu seiner Wissenschaft gelangt sind, einzuklagen vernachlässigt, der hat sein Recht verloren“).

3. žaloby z obohacení bezdůvodného (condictiones sine causa), na př. z. §. 1431, 1435 neb z čl. 83. směn. ř. (sr. Pavlíček, Žaloby z obohacení), pak žaloby o náhradu nákladu, jenž za neb k prospěchu někoho jiného učiněn byl, v případech §§. 1041—1043 z., kde nejsou podmínky neg. gestionis (zejména a. obligandi)³¹⁾

4. žaloby o náhradu z nezmocněného jednání (negotiorum gestio §. 1036) neb nárok toho, jenž za dlužníka zaplatil na základě §. 1358 obč. z.³²⁾

5. žaloby o náhradu na základě expropriace (§. 365)³³⁾

Bylo-li pohledávání o náhradu škody rozsudkem neb narovnáním za pravé uznáno, počíná nové třicetileté promlčení. (sr. min. nař. ze dne 21. července 1858 č. 105.) Důvod záleží v tom, že tím způsobem přibývá nová obligace ex judicato vel trans-actione — t. zv. novatio cumulativa — v. Unger, Syst. II. str. 678.

II. Ustanovení §. 1489 platí zejména též o škodě (sc. majetkové), která reální urážkou způsobena byla. Arg. §. 1490.³⁴⁾

III. Žaloba o náhradu škody (sc. majetkové) urážkou verbální způsobené promlčí se již v jednom roce (§. 1490), — rozumí se, ač jsou-li tu podmínky §. 1489: tudíž počínaje ode dne nabytí vědomosti a vylučuje případ zločinu (na př. utržení na cti §. 209 trest. zák.) Že tu běží toliko o civilní — nikoliv o trestní žalobu, rozumí se.³⁵⁾

³¹⁾ Tak i nejvyšší soud opětně rozhodl, že promlčuje se teprve v 30 letech žaloba z obohacení na základě čl. 83 sm. ř. (náleží č. 2448 sbírky Unger—Glas.; sr. též Ger. Halle 1862 č. 17.), pak pohledávání toho (matky, poručníka), jenž za otce nemanželského dítěte (§. 167. zák. o.) zapravil náklad na jeho výživu (sr. §. 1042 z., a náleží č. 1089 a 1214 sbírky Unger—Glas.)

³²⁾ Tak náleží nejvyšší soudu Ger. Zeit. 1845 č. 3. Sr. též Stubenrauch II. str. 609. Tím méně vztahovati lze §. 1489 na žaloby o zrušení smlouvy.

³³⁾ Tak náleží vr. soudu G. Halle 1858. č. 25. Sr. též zásady nálezů soudních u Schimkowského: Rechtsgrundsätze str. 601—603.

³⁴⁾ Poslední věta §. 1490 jest ovšem dosti zbytečná.

³⁵⁾ Promlčení trestu řídí se ve všech případech dle trestního zákona. — Že §. 1490 toliko náhradu škody majetkové na mysli má, plyne zřejmě ze slova: „Genugthuung“ jakož i ze souvislosti §§. 1489 a 1490.

Obligace z deliktů mají dle moderního práva tvárnost jinou než dle práva římského. V tomto seznaváme toliko zvláštní žaloby rozdílné dle zvláštnosti deliktů, — žaloby mající podstatně ráz soukromých žalob trestních, které ovšem pravidelně též k náhradě škody směřo-

valy. Tak zejména a. furti a. de pauperie, a. de effusis vel dejectis, interd. quod vi aut clam, a. quod metus c., a t. d. pak obecnější a. legis Aquiliae dle původní a dle rozšířené působnosti (Dig. 9. 2. Cod. 3. 35), kteráž předpokládá úmyslné neb zavinělé poškození neb zmaření věci (i zvířat) neb poškození tělesné (osoby svobodné) jednáním bezprávním (damnum injuria datum) a směřuje k úplné náhradě.— Též a. doli má obecnější — až jen podpůrnou — povahu. Sr. Windscheid, Pand. §. 451—472. — To vše se podstatně změnilo odpadnutím římské soustavy trestů soukromých. V moderních zákonnících máme vůbec všeobecnou žalobu o náhradu škody z jednání nedovolených nehledě k zvláštnosti deliktu. Sr. o tom Arndts, Pand. §§. 98. 243. 322—339. Bruns, das heut. röm. R. str. 411. Förster Preuss. Privatr. §. 90. Schmidt, Sächs. Privatr. §. 130. — Nepatrné: Zugschwert, Recht des Schadens etc. nach österr. Ges. 1837.

Tím nikterak nepopíráme, že mnohá právní pravidla obč. zákonníka patrně z římského práva jsou vzata. Sr. na příklad §. 1299 s L. 8. D. leg. Aquil. 9. 2., §§. 1301 a 1302 s L. 51. D. eod., §. 1305 s L. 151., 155. D. de R. J. 50. 17., §§. 1311 a 1312 s L. 11. L. 6. §. 12, D. de negot. gest. 3. 5.; §. 1316 s L. un D. furti advers. nantas, caup., stab. 47. 5., §. 1318 s L. 7. D. nautae caup. etc. 4. 9. K tomu dobře poukazuje Esmarch, Ger. Zeit. 1857 č. 6.

O úrocích.

Zákony o lichvě, ve věku předešlém ve všech skorem zemích Evropy panovavší, zákonodárství rakouské — po krátkém trvání svobody úroků na konci předešlého a na začátku nynějšího století — zprvu v jednotlivých vyjimkách porušilo, poznenáhla v mnohých a nejdůležitějších částech de facto obcházelo, a konečně zcela zrušilo. Když totiž za Josefa II. zákony o lichvě úroční patentem ze dne 29. ledna 1787 zrušeny byly, zavedeny opětně patentem ze dne 2. prosince 1803.

Nařízení ze dne 14. prosince 1866 odstranilo jejich nejneprůměrnější ustanovení a zákon ze dne 14. června 1868 posléze naprosto zrušil zákony o lichvě plativší.¹⁾

§. 1. Podstata smlouvy o úroky.

Všeob. zák. obč. jedná o úrocích téměř jen v (21.) kapitole dílu II. „o zápůjčce“ — což v ohledu systematickém zajisté schvalovati nelze, poněvadž stává povinnosti, platiti úroky i při smlouvách jiných, ba i mimo smlouvu.²⁾

¹⁾ Rovněž zrušeny jsou v severoněmeckém spolku (zák. z dne 14. listopadu 1867), v Bavorsku (zák. ze dne 13. prosince 1867), ve Württembersku (roku 1849), v Badensku (Landrecht čl. 1907.), v několika kantonech Švýcarských, ve Velké Británii, v Nizozemsku (r. 1857), v Belgii (č. 1865), ve Španělsku (r. 1856) a v Itálii (čl. 1831. Cod. civ.). — V Dánsku (r. 1855), v Norvéžsku (r. 1857) a ve Švédsku (r. 1864) svoboda úroku uznána jest, vyjímaje jediné půjčky hypotekární. — Pouze ve Francii se zachoval až do nejnovější doby zákon o lichvě ze dne 3. září 1807, kterýžto volně vyměřování výšky úroků — na krátko dovolené — zase zrušil.

²⁾ Systematicky patří nauka o úrocích do všeobecného dílu práva obligáčního, kam jí také saský a curyšský ob. z obč. a většinou i novější ná-

Úrok (usuræ) jest odměna, která se (dle) obnosu jistiny a (délky času) za povolené anebo zadržené užívání nějaké kvantity zastupitelných věcí (kapitálu, caput, sors, Hauptstock) ve věcech téhož druhu vyměřuje.

Úroky jeví se tedy co nájemné zastupitelného kapitálu, tudíž jako právní jeho plody (fructus civiles). Podstatně předpokládají:

1. Hlavní dluh, jehož předmětem jsou zastupitelné věci. Peníze ovšem jsou nejhlavnějším a nejdůležitějším, ač nikoliv výhradným předmětem dluhu, jenž zúročen býti může.

Od úroků se liší:

- a) nedostatkem hlavního dluhu: důchody (reditus) a „úroky“, které stát vypláceti má, zaručiv je společnosti akciové;
- b) nedostatkem zastupitelnosti předmětu: plat z nájmu a pachtu t. j. oplata za užívání nezastupitelných, tedy takových věcí, jež in natura vraceti dlužno;³⁾
- c) nedostatkem dlužního poměru: tak zvané „úroky“, t. j. stálé a občasně platy, jež veřejná a komanditní obchodní společnosti dle smlouvy z fondu společenského společníkům vypláceti mají;⁴⁾

vrhy obě zákoníků zejména německý (drážďanský) návrh (čl. 250—255.) položily. Totéž činí i systematické příruční knihy římského a pruského práva. — Srov. Dig. tit. de usuris et fruct. 22. I. Cod. 4, 32. — §§. 992—1000., 1033. až 1035. rakouského ob. zák. obč.; I. 11 §. 803.—852. pruského práva (Landrecht); čl. 1905.—1909. francouzského zákonníka občanského; čl. 1829.—1832. italského zák. obč.; §§. 673.—684. saského zák. obč. O úrocích jednají: Savigny, Syst. VI., §. 268. a násl.; Mommsen' Beiträge zum Obligationenrecht III. str. 231. a násl.; Unger, Österreichische Vierteljahrsschrift XIV. str. 117. a násl.; Vangerov, I. §§. 76.—79. III. §. 587.—588. — Z umluvených úroků jsou ovšem úroky ze zápůjčky nejdůležitější, a tím se dá vysvětliti, proč pruský, rakouský, francouzský a nejnověji též italský zák. obč. nauku o úrocích do kapitoly o zápůjčce vložil.

³⁾ Z hospodářského hledi jsou oba způsoby stejné; že však právník oba jinak pojednává, zakládá se na tom, poněvadž obyčejně užívání věcí zastupitelných beze změny vlastnictví ani možné není, což se u věcí nezastupitelných má právě naopak.

⁴⁾ Povahy pravých úroků tedy postrádají: 4%ní úroky z vkladů, které dle

d) posléze nedostatkem dlužního poměru i odvislostí od čistého výtěžku společenského dividendu (podíl na výtěžku).

Protož ustanovení platících o úrocích ohledně platů právě jmenovaných, úrokům toliko na oko podobných, užití nelze. To platí zvláště o kratší lhůtě promlčení úroků (§. 1480.), o záповědi přirostku, jenž by kapitál převyšoval (§. 1335.) atd.

Při nezbytnosti hlavního dluhu jest povinnost k placení úroků povinností akcesorní. Z podstaty vedlejšího závazku plyne, že obligace úroková bez přiměřeného hlavního dluhu povstati nemůže; zajisté však — povstala-li — samostatně obstáti (trvati) může. Pomine-li tedy hlavní dluh, pomínou i další úroky, nikoliv ale dluh úrokový jedenkrát vzešlý; ano i kdyby hlavní dluh promlčen byl, nemusí i dluh z úroků promlčen býti.⁵⁾

Domněnky, že by stávalo hlavního požadavku, byly-li po delší dobu placeny úroky, právo rakouské nezná.

< 2. Předmět úroků musí s věcí hlavní býti téhož druhu (gleichartig). Dluhy peněžité nutno tedy spláceti druhem mincí kapitálu (§. 999. ob. z. ob.).⁶⁾

Zvláštností dluhů peněžitých jest, že, obmeškal-li dlužník v čas platiti, tu a jen tu dle všeobecného předpisu právního nastane mu povinnost, platiti v jisté míře úroky z prodlení (Verzugszinsen §. 1333. a dv. dekr. ze dne 18. ledna 1842 č. 592.) — zvláštnost to, kterouž ospravedlňuje hospodářská zkušenost, že hotové peníze povždy na obvyklé úroky ukládati lze.

< 3. Úroky počítati sluší dle velikosti kapitálu a dle času jeho užívání. Poměr sumy, kterou za jistou dobu platiti jest, ku

čl. 106. obch. zák. veřejným společníkům bez ohledu na výtěžek anebo na ztrátu společnosti vypláceny býti mají.

⁵⁾ Protivné ustanovení const. 26. pr. C. de usur. 4. 32. dle rakouského práva neplatí. Není ono pouze zdánlivou, nýbrž skutečnou anomálií.

⁶⁾ Nebyla-li za užívání zastupitelných kapitálů jistá část věcí totožných placena, nýbrž jiný cenný předmět (věc, práce) sluší na týž aekvivalent úročni (vice usurarum) obdobně užití právních ustanovení o úrocích (§§. 993, 996. a 1336. všeob. zák. obč.) Co byly sazby úroků zrušeny, nemá to, vyjímaje případ §. 1372. ob. z. obč., praktického významu. Jen „neškodlivé užívání“ movité věci může vice usurarum býti, nikoliv ale také plody věci; §§. 993. a 996. ob. z. obč. byly však zákonem z dne 14. června 1868 výslovně zrušeny. Ovšem se zakládá i §. 1372. hlavně na obavě lichvy. Srov. dv. dekr. ze dne 24. prosince 1816 č. 1305.

kapitálu nazýváme mírou úroků (Zinsfuss) a naznačujeme ji stotinami (procenty) kapitálu za rok.⁷⁾

4. Výška úroků řídí se u právních jednání především vůlí stran. Tam, kde strany sice závazek úrokový ujednali zamýšlely, výšku míry úroků však neurčily, doplňuje zákon jich vůli předpisem úroků šesti ze sta ob r. (§. 2. zák. ze dne 14. června 1868). Zakládá-li se obligace úroková na jiném právním důvodě, zvláště na právním předpisu, platí rovněž šest ze sta za rok. (§. 2. cit. zák.)

§. 2. V čem zakládá se závazek úrokový.

Závazek, úroky platiti, předpokládá zvláštní důvod povinnosti. Tyž může záležeti:

1. Vůbec v právním jednání, a sice zvláště: buď ve smlouvě (usuræ conventionales) anebo v posledním pořídění (usuræ testamentariæ). V případě prvním nazýváme úroky umluvenými, vymíněnými (bedungene Zinsen). O úrocích z posledního pořídění platí totéž, co o úrocích umluvených; netřeba tedy o nich zvláště pojednávat.

2. V nesplnění jakéhosi závazku, pokud interesse věřitelovo v tom záleží, že se mu obyčejných (zákonných) úroků nedostalo. Sem náležejí hlavně úroky z prodlení a jiné, které pod č. 2. níže uvedeme.

3. V nedovoleném jednání (deliktu), pokud škoda, již někdo vzal, v tom záleží, že se mu obyčejných úroků nedostalo.

4. V zákoně, nebo lépe řečeno v poměru, s nímž všeobecní předpisové právní závazek úrokový spojují. — Z výroku soudcovského dle rakouského práva nikdy nevzniká povinnost úroky platiti.

V případě pod č. 1. uvedeném jsou úroky volná cena (úpłata, Preis) za poskytnuté užívání kapitálu; v případech ostatních ale ækvivalent užívání kapitálů, někomu bezprávně za drženího.

Proskoumejmež nyní bedlivěji jednotlivé případy:

Ad 1. Hlavní případ tvoří úroky umluvené, zejména úroky ze zápujček. Byl-li úrok bez určité míry vymíněn, platí šest ze sta ob rok. (§. 2. zák. ze dne 14. června 1868).

⁷⁾ Srov. Arndts §. 208. pozn. 1. Římané počítali úroky dle měsíčních procent; centesimae usurae značí tedy procenty ob měsíc, tedy dvanácte procent ob rok.

Co do času placení (dospělosti) úroků jest úmluva rozhodná. Není-li jí, mají úroky spolu s kapitálem zaplacený býti, a trvá-li užívání jeho déle než rok, buďtež ob rok a sice dekursivně zapravovány. (§. 3. cit. zák.)

Závislost volných úroků na hlavním dluhu jeví se tím, že bez něho vzniknouti nemohou, a že tedy, pomine-li dluh, i další placení úroků pomine. Ostatně však jest závazek z úroků jednou vzešlý naprosto samostatný. Stává tedy samostatně žaloby o placení úroků. Zejmena lze samostatně každou úrokovou lhůtu, počínaje dnem dospělosti, a sice v kratší době tří let promlčeti. (§. 1480. ob. z. obč.)⁸⁾

Ad 2. V těchto případech tvoří tak zvané zákonné úroky ækvivalent interestu věřitelova, že mu dlužník obligaci buď vůbec nesplnil, anebo splnil jenom nedokonale. Patrně jich stává jen tenkrát, když obligace na peněžitě dluhy se vztahuje. Poněvadž ale, nebyla-li obligace vůbec splněna, věřitelovo interesse pravidelně v tom záleží, že peněžitě sumy nemohl tak užití, aby užitků (úroků) dávala, a právo se řídí zkušeností, že peníze pokaždé pod zákonný (obyčejný) úrok ukládati, má v těchto případech soudci naléztí zákonné úroky, pravé to interesse věřitelovo.

Dle zásady tuto vytknuté nastává povinnost, zákonné úroky (šest ze sta) platiti v případech následujících:

A) Prodléval-li dlužník, splatiti v čas dluh peněžitý (úroky z prodlení, Verzugs-, Saumsalszinsen). Arg. §. 1333. ob. z. obč. a dv. dekr. ze dne 18. ledna 1842 č. 592. Dle toho nemusí tedy věřitel (proti pravidlu §§. 1295., 1331. a 1332 ob. z. obč.) ani existenci, ani výšku vzaté škody dokázati, a vzhledem na kategorické znění zákona jest tedy i dlužníková námitka, že by byl věřitel peněžitou sumu pod úroky položiti nemohl, nerozhodná. §§. 995 a 1333. Zvláštnost zákonného závazku, aby někdo úroky z prodlení platil, záleží tedy v tom, že zákon interesse, které věřiteli platiti dlužno, imperativně určuje.

Míru úroků z prodlení zákon ustanovil (§. 1333.).

⁸⁾ §. 1427. ob. z. obč. vytknul domněnku, že, byl-li kapitál splacen, i úroky z něho zapraveny byly. Rovněž obsahuje §. 1429. další domněnku, že kdo se vykáže kvitancí, že úrok posléze dospělý zapravil, i předešlé platil. V obou případech dovoleno tedy věřiteli, by opak (neplacení) dokázal.

Výška jejich obnášela dle §. 995. ob. z. obč. dříve pravidelně čtyry ze sta, až zákonem ze dne 14. června 1868 všude na šest ze sta zvýšena byla.⁹⁾

B) Povinnost placení tak zvaných zákonných úroků nenastává však jen tehda, bylo-li s placením prodléváno, nýbrž kdykoliv interesse, které věřiteli nahrazeno býti má, v tom záleží, že se mu obyčejných úroků nedostalo.¹⁰⁾

Případy, kteréž obyčejně co zákonné obligace uváděny bývají jsou:

a) Kupec věci, která nebyla na dluh (úvěr) prodána, jest povinen, od odevzdání jejího z nezaplacené kupní ceny úroky platiti §. 1062.¹¹⁾ Totéž platí dle dv. dekr. ze dne 4. března 1837 č. 188. i tehda, když v případě expropriace náhrada nebyla splacena ihned při odejmutí držby a užívání pozemku.

b) Jiné případy obsahují §§. 1012, 1014., 1036—1038. a 1042. ob. z. obč. a čl. 93. a 290. obch. zák.; pak §§. 228., 235., 282, 1009, 1190. ob. z. obč. a čl. 95. obch. zák.; konečně jest povinen úroky platiti ten, kdo cizích peněz proti závazku ve svůj prospěch užije. (§. 1009. ob. z. obč.)

Ad 3. Povinnost placení úroků může dále, nehledě na stávající poměr obligační povstati jednáním o sobě nedovoleným (deliktem). Hlavní případ jest, přivlastnil-li sobě někdo bezprávně sumu peněžitou. (§. 335 a 338. ob. z. obč.)

Ad 4. Konečně se může obligace úroková jediné zakládati na právním ustanovení.¹²⁾ Obecné právo rakouské nezná

⁹⁾ Poněvadž úrok z prodlení představuje aekvivalent interessu věřitelova, že mu užívání pohledávky bezprávně zadrženo bylo, přísluší mu úrok ten i tenkrát, když žádných úroků vymíněno nebylo. Právě proto může věřitel, obnášejí-li umluvené úroky méně nežli zákonné úroky z prodlení, dnem prodlení počínaje rozdíl (diferenci, přebytek) co úroky z prodlení vymáhati.

¹⁰⁾ Mluví-li zejména příruční knihy římského práva (sr. Puchta §. 227, ano i Windscheid §. 259.) ve všech případech, jež níže uvedeme šmahem a bez rozdílu o zákonném závazku úročním, činí případy ty jaksi singularitami, a nauku tuto jen zatemňují.

¹¹⁾ Zajisté mylně Unger a. O. str. 120. popírá, že rakouské právo povinnost úroční neustanovuje.

¹²⁾ Sem náležejí dle římského práva, nehledíme-li na výsady eráru, piarum causarum a nezletilých osob, které se prodlením (mora) ex re vysvětliti dají, tak zvané úroky processuální a judikátní; neb obé úroky vznikají z ustanovení zákona, moram nepředpokládajíce.

takové povinnosti. Ovšem ale ustanovují čl. 290. a 291. obch. z. povinnost k placení úroků. Obchodník totiž může sobě ze zá-půjček a jiných nákladů dnem placení počínaje zákonné úroky počítati; rovněž při běžném účtu s jiným kupcem z přebytku (salda) dnem uzavřeného účtu.

Tak zvané zákonné úroky jsou sice rovněž jako vymíněn přírůstkem (accessorium) hlavního dluhu. Naproti tomu však jest obligace úroková jedenkrát vzešlá právě tak samostatná, jako když se o umluvenou povinnost úrokovou jedná.

Proto lze o zaplacení tak zvaných zákonných úroků, zejména úroků z prodlení zvláštní žalobu podati, a sice možno podati žalobu tu i dokud hlavního dluhu stává, i když byl již pominul, a vymáhati placení, resp. doplacení tak zvaných úroků zákonných samostatnou žalobou.

§. 3. Obmezení obligace úrokové.

Výšku míry úroků, která jako cena každého zboží nestálostem obchodu podrobena jest, snažilo se zákonodárství, opírajíc se buď o domnělý prospěch produkce, buď o nemístné ohledy slušnost a mravnosti, pevnými sazbami úroků ustáliti. Zejmena stávalo v Rakousku dle patentu ze dne 2. prosince 1803 a dle §u 993. ob. z. obč. vzhledem na závazky úrokové následujících obmezení, jež se nejen zá-půjček týkala, nýbrž na smlouvy všeho druhu vztahovala:

a) U vymíněných úroků neměla pravidelně míra úroků, bylo-li něco v podzástavu dáno, pět ze sta, a nebyla-li zástava dána, šest ze sta za rok přesáhati. (§. 994. ob. z. obč.)

b) Anotocismus, to jest vybírání úroku z úroků bylo zakázáno, a jen tenkrát, neplatil-li dlužník po dvě leta, nebo déle úroků, směl je věřitel ku kapitálu přiraziti, nebo za nový kapitál uložiti a tedy zúročiti. (§. 998.)

c) Věřitel směl sobě na nejvýše (nejdéle) na půl leta napřed úroky odraziti, nebo vymíniti; úroky nad to odražené, nebo zaplacené, měly dnem odražení počínaje, od kapitálu odečteny býti. (§. 997.)

Nadzmíněná obmezení závazku úrokového zákon ze dne 14. června 1868 §. 6. úplně zrušil a zůstavil prostě stranám na vůli, kterák se o výšce úroků a jejich srážce umluví.

Obmezení závazku úrokového, která ještě nyní platí, jsou pouze následující.

1. Úroky z úroků lze jen v následujících případech žádati:

a) Byly-li výslovně vymíněny.

b) Byla-li o dospělých úroky žaloba podána, ze dne do dání žaloby.

Ustanovení těchto zajisté také ohledně úroků z prodloužení užití lze. I tu jest umluvení se stran o výšce úroku z úroků rozhodné, a pakli se o ni nesmluvil, platí zákonné úroky, totiž šest ze sta. Sr. §. 3. lit. a) a b) cit. zák.

Třetí případ uvádí obchodní zákoník v čl. 291 a sice:

c) Zaveden-li mezi dvěma obchodníky běžný účet (contocurrent), jest ten, kterému z účtování nějaký přebytek (saldo) vyplynul, oprávněn, z celé sumy, byť i v ní již úroky obsaženy byly, z dne uzavřeného účtu úroky žádati.¹³⁾

d) Při spořitelnách na základě stanov.

V jiných případech zákaz anatocismu dosud mlčky v platnosti zachován jest.

2. Suma dlužných úroků nesmí přesahati hlavní dluh; lho-

¹³⁾ Přijímání peněz na běžící účet (conto corente) záleží podle obsahu čl. 291. obch. zák. a podle kupeckého obyčeje (čl. 11 obch. z.) podstatně v tom, že na základě úmluvy stran (výslovně aneb mlčky učiněné) v občasí od jedné závěrky účetní ke druhé dávkami jedné strany nemají zrušovati se určité jednotlivé závazky k placení nýbrž, že plnění a pohledávání z každé strany spíše jen jako jediný celek se považuje a úhrnečné sumy teprve na konci účetní doby (dle dispositivního nařízení čl. 291 obch. zák. co rok) se vyrovnají, při čemž objevující se rozdíl — přebytek (saldo) — buď dlužník zapraví, buď se mu na stranu jeho povinnosti (debet — stránku) co první položka v nové době účetní přenesou. Jednotlivé položky účetní zanikají tedy při kontokorrentu v závěrečných obnosech pohledanosti a povinnosti a s nimi v přebytku. Kompensace mezi jednotlivými vzájemnými pohledávkami jest tudíž vyloučena. Teprve periodický saldo rozhoduje, který smluvník postavení věřitele, který postavení dlužníka zaujímá. — Potřeba pevného základu pro novou dobu účetní káže, aby závěrka uplynulé periody druhé straně zaslána byla a resultát její na jisto se postavil. Výslovné uznání jeho, ba i pouhé pokračování v obchodním spojení konto-kurrentním se strany toho, kdo závěrku přijal (korrespondenta) má za následek, že vykázaný saldo jako pohledávka neb závazek ze smlouvy — nové občasí účetní započíná a vedle pravidel konto-korrentu buď zapraviti, buď (dle čl. 291. obch. zák.) zúročiti se má. Stačí, když žaloba opírá se jediné o saldo (co uznání, smluvený dluh, — Schuldanerkenntnisvertrag). Sr. Creizenach „Der Kaufmännische Contorrente, Mainz 1873. — Sbirka Glaser-

stejno jest, jedná-li se o vymíněné, testamentární nebo zákonné úroky (tu zejména o úroky z prodloužení). Teprve dnem, kdy žaloba podána byla, nastane opět povinnost úroky platiti (§. 1335.). I na úroky rozsudkem přirčené vztahuje se záповěď §u 1335. Také spořitelny mohou užití výhody §. 1335. (Výminku obsahující č. 293 obch. z.¹⁴⁾

Nynější rakouské zákonodárství zná pouze tato obmezení závazku úrokového. Zejména jest určení výšky úroků u právních jednání všeho druhu — ne pouze snad u zápůjček a pohledávek uvěřených — úplně vůli stran zůstaveno. Rovněž se mohou strany o způsobu placení úroků jak jim libo umlouvati. Zejména mohou úroky napřed beze všeho obmezení při vyplacení kapitálu sraženy býti, a věřitel smí sobě beze všeho obmezení vymíniti, by napřed placeny byly. (§. 4. zák. ze dne 14. června 1868.)

Nebylo-li o tom ničeho umluveno, mají úroky při oplacení kapitálu a byla-li smlouva na více let učiněna, ob rok potomně placeny býti. (§. 4. cit. zák.)

Unger č. 470; Ung. Entscheidungen des Bundes (Reichs) oberhandelsgerichtes herausgeb. von dessen Ráthen II. 116. 137. 220. III. 1. 4. 142. 148. IV. 431. VI. 259. 256.) Předpokládá tedy kontokorrent co podstatné podmínky smlouvy k sobě směřující, vzájemnost (oboustrannost) dávek, kteréž tvořiti mají na každé straně nedělitelné dle práva skupení účetních faktorů pro budoucí úhrnečný výsledek — saldo-; předpokládá dále občasnou závěrku účetní, zaslání její korrespondentovi, zapravení, aneb nové přenesení a zúročení salda (výslovně či mlčky) smluveného. Nejsou tedy zejména peněžné vklady korrespondentovy zápůjčkami bankéři (banco, úvěrnímu ústavu), nýbrž povždy toliko úhradami (Deckungen, versements) na závazky peněžné buď již vzniklé aneb teprve budoucí korrespondentovy na otevřený úvěr jeho. Zkrátka vklady ty mají v podstatě povahu římského depositi irregularis. — Nelze tudíž v občasí žalovati zvláště o zaplacení takových dluhů (treba směněných), pokud dle úmluvy do kontokorrenta náležejí. Sr. Entscheid. V. 337.

¹⁴⁾ Rovněž se týká záповěď §. 1335. úroků z dlužných úpisů státních na určité jmen o znějících s tím toliko rozdílem, že netřeba žalovati, aby povinnost placení úroků zase nastala, nýbrž že pouhé žádání úroků stačí. (Dv. dekr. ze dne 20. srpna 1817 č. 1364.) Naproti tomu nevztahuje se zákaz §u 1335. nikterak na úroky, jež na kupony platiti dlužno z obligací na majitele znějících. (Dv. dekr. ze dne 29. května 1845 č. 890. Ostatně jest — nehledě ani na min. nař. ze dne 16. ledna 1860 č. 21., které promlčecí lhůtu úroků z dlužných úpisů státních na šest let obmezilo — praktický význam §u 1335. praskrovný. — Rovněž neplatí záповěď, že úroky nad dlužný kapitál vzrůsti nesmějí, o jednáních obchodních. (Čl. 293. obch. zák.)

Přídavek

obsahující změny, které v mé knize: „Právo vlastnické“ (v Praze 1871) hledě k novějšímu zákonodárství, zejména ke knihovnímu zákonu ze dne 25. července 1871 č. 95 poznamenati sluší.

Na stránce 73. (k §. 19.) dodati dlužno k výkladu o expropriaci: Však dle zák. ze dne 29. března 1872 č. 39 ř. z. (§. 3) musí se expropriant ještě osm dní po doručení výměru, kterým se stranám vykonaný soudní odhad oznamuje, každé změny věci vyvlastněné zdržovati. Ano: žádá-li expropriant v této lhůtě za důkaz k věčné paměti o jistém stavu věci, má soud expropriantovi přikázati, aby až do provedení toho průvodu žádnou změnu tohoto stavu nepředsevzal. (Sr. k tomu nález G. Zeit. 1873 č. 6.)

Nález expropriační nahradí se též dobrovolnou úmluvou o postoupení věci za cenu, která se soudním odhadem ustanoviti má, pakli politický kommissar stvrdí, že úmluva učiněna byla u provedení řízení expropriačního.¹⁾

Na stránce 92. k číslu 3) sluší poznamenati, že novým knih. zákonem nastala toliko ta změna — ovšem velice pochybná — že k vydržení knihovnímu není více potřebí titulu, pakli se o vydržení opírá nikoliv bezprostřední následovce, nýbrž osoba třetí. Arg. §§. 62. a 64. knih. zák. ²⁾ Nepoctivost (malam fidem) kni-

¹⁾ Náhled v poznámce 9) v příčině převodu vlastnictví a výhradné kompetence úřadů správních uvedený potvrzuje nejnovější tento zákon v §. 1. (Sr. též nález v. Jurist. Blätter 1872 č. 12.)

²⁾ Pakli jsem na příkl. držení bona f. nabyt na základě smlouvy (ovšem neplatné) s marnotratníkem uzavřené, nabývám tudíž vlastnictví teprve v 30 letech. (§. 62.) Byl-li ale na základě smlouvy mnou uzavřené dále zapsán jistý C., tedy nabývá vlastnictví již ve 3 letech počítaje od podání žádosti. (§. 64. knih. z.) — Že změnu tuto jakož i leckteré jiné novým

hovního držitele musí dle §. 64. prokázati žalobce, jenž o výmaz práva jeho žaluje.

Na str. 94. v ř. šestém shora polož nyní: Čas vydržení (tabularního) počíná nyní dle §. 64. knih. zák. od té doby, kdy žádost u knihovního soudu byla podána. (Změna ta nesouhlasí s povahou vydržení knihovního.) Odstavce 2. a 3. na též str. 94. a 95., počínající slovy: „Ve souvislosti...“ pak: „Tímto dekretem...“ odpadly, an cit. dekret zrušen jest §. 61. knih. z.

Na str. 123. předposlední ř. Dodej po §. 1500.: §§. 69., 70. a 71. k. z., jenž vše, co naproti jiným spisovatelům mnou vyloženo, potvrzuje. Dv. dekr. ze dne 27. 3. 1846 č. 951. byl těmito §§. zrušen.

Na str. 124. Poznámka 9. má nyní ponejvíce histor. význam. Nový knih. zákon potvrzuje z úplna náhledy tam uvedené. Dalším jich dokladem jsou výpisy z protokolů úředních kommise kompilační, kteréž uveřejnil Harassowsky v Not. Zeit. 1872. č. 47. Věta textu na ř. 3. počínající slovy: „V těchto případech... až... knihovním“ — nahrazena budiž následující větou: ³⁾

Dle nového knih. zák. (§§. 61.—67.) sluší v tomto případě (sc. původní neplatnosti vkladu) rozeznávati, zdaliž ti, jichž

knih. zákonem uvedené nelze pokládati za zlepšení obč. zákonníka, soudný čtenář snadno sezná. — Ovšem dalo by se ale též souditi, že §. 64 neza myšlel měniti ustanovení občanského zákona (§. 1467) a že se jen nedopatřením nezmněl o náležitosti titulu, — úsudek ovšem dosti odvážný!

³⁾ Na universální sukcessory, ježto representují zůstavitele, nelze výklad na str. 123. vztahovati. Jinak bezdůvodně: Heller, Právník 1873. Stručněji a jasněji mohly by se rozvláčné a nejasné §§. 61. 67. knih. ř. sepsati takto:

Das Vertrauen Dritter in die öffentl. Bücher wird geschützt:

- 1) wenn das materiell und formell gültig erworbene verbücherte Recht durch nachträgliche, nicht einverleibte Thatsachen geändert oder aufgehoben wurde. (§§. 1500 G. B. §§. 69—71 Gr. B. Ges.);
- 2) bei ursprünglicher Ungültigkeit des eingetragenen Rechtes nur dann, wenn der durch den Eintrag verkürzte und zu eigenen Händen verständigte Interessent binnen der Rekursfrist (von 30, resp. 60 Tagen) nicht um die „Streitanmerkung“ angesucht, beziehungsweise binnen weiteren 60 Tagen die Lösungsklage angebracht hat. (§§. 61. 63.) — Bei unterbliebener Verständigung des Verkürzten kann der materielle Mangel des bücherlichen Rechts nur durch die bücherliche Ersitzung (Verschweigung) ersetzt werden. (§§. 64 G. B. G. u. §. 1467. flg. A. B. G. B.)

se to týče, o neplatném zápisu náležitě (k vlastním rukoum, sr. §. 124 k. z.) zpraveni byli čili nic:

- a) V prvním případě nabývají třetí osoby, ježto na základě neplatného vkladu bona fide knihovní právo nabyly, právo toto bezpečně (neporušitelně), pakliže zpravený interessent ve lhůtě odvolací (vůbec 30, event. 60denní, sr. §. 127. k. z.) nežádal za poznámku „spornosti“ (Streitanmerkung) a nepodal v dalších 60 dnech žalobu o výmaz. Arg. §§. 61. 63. (Důkaz, že knihovní výměr nebyl interessentům náležitě dodán, vésti musí žalobce. §. 125. zák. k.) Podobně o případě trestního vyšetřování (§§. 66. a 67.). — Po uplynutí lhůt těchto chrání se bezvýmínečně důvěra v knihy veřejné — totiž právo neb osvobození knihovní v důvěře té nabyté. Na nepoctivého nabyvatele promlčí se žaloba teprvé v 30, resp. v 40 letech.
- b) V druhém případě: nebyli-li totiž interessenti o neplatném vkladu náležitě spraveni, může se tento nedostatek původní neplatnosti toliko vydržením tabularním napraviti. §. 64. zák. knih. Srov. str. 92 a 93.

Žaloba o výmaz vkladu neplatného promlčuje se naproti osobám, ježto přímo z tohoto vkladu právo knihovní nabyly a neb k žalobci v bezprostředném (obligacním) poměru jsou, dle všeobecných předpisů obč. zákonníka. (§. 62. k. z.) ^{4) a 5)}

⁴⁾ Dejme, že prvním držitelem statku byl A.; že pak B. nabyl knihovní vlastnictví na základě falsi (listiny padělané) neb že A. byl v čas smlouvy nezletilým a že konečně po B. zapsán byl C. — Pakli B. o materiálním nedostatku věděl, promlčí se právo žaloby proti němu teprvé v 30 (40) letech (§§. 62. knih. z.; §§. 1479—1485.) — Pakli B. o nedostatku nevěděl, nabývá vlastnictví třicetiletým vydržením (§. 1477 — neboť §. 62. knih. z. poukazuje tu k předpisům obč. zákona — sluší tedy hledě k nedostatku platného titulu užiti §. 1477.) — Bezestný C. ale nabývá vlastnictví:

a) pakli A. o zápisu svého následníka B. náležitě vyrozuměn byl a přes to v 30 (60) dnech nežádal za poznámku spornosti a v 60 dnech nežaloval o výmaz — ihned zápisem (rozumí se: uplynula-li lhůta 90 resp. 120 denní);

b) pakli A. o zápisu svého následníka B. náležitě spraven nebyl, teprvé třiletým vydržením (§. 1467. a §. 64. knih. zák.). Vidíme, jak kasuistické a nesnadné stalo se nyní rozhodování v příčině té! Sr. pozn. 2.

⁵⁾ Z toho jasné plyne, že knihovní zápis nelze pokládati za akt formální jak Exner, Publicitätsprincip str. 70. tvrdí. Srov. též úřední protokoly shora citované.

Str. 128 pozn. 10. Dodej: Náhled ten přijal též nejvyšší soud v plenární schůzi nál. ze dne 18. února 1873. (G. Zeit. 1873. č. 26.)

Na str. 128. ad IV. sluší doložití, že nyní podpisy stran na listinách soukromých soudem neb notářem legalisovány t. j. jich pravost ověřena býti musí, pakli se povolití má intabulace. (§. 31. knih. zák.)

Na str. 130. k lit. a) čti: Dle principu publicity knih veřejných, jak shora na str. 123. a 124. vyložen. — Ostatní část toho odstavce odpadá.

Na str. 131. ř. 3. čti: „Dle §. 20. knih. zák. má se . . .“

Na též str. k číslu 1. dodej k případům lit. a. et b. ještě následující: lit. c. Pakli ten, kdož věc nabytí způsobem mimoknihovním (na př. vydržením, universalní successí), věc tuto zase někomu jinému postoupil, může tento za vklad práva předchůdce (i proti jeho vůli) žádati. Sr. §. 78. knih. zák. Ovšem musí následovce míti listiny k tomu konci potřebné, k př. duplikat rozsudku neb odevzdací listiny o pozůstalosti. Navoťa tato jest důležitou výminkou ze zásady, že toliko majitel práva neb jeho zmocněnec za zápis nabytého práva žádati může. — Rozdíl mezi nařízením §. 78. a předpisem §. 22. knih. zák. záleží v tom, že §. 22. svolení auktorovo předpokládá, kdežto v případě §. 78. na svolení předchůdce nic nezáleží.

Na str. 132. ř. pátý ad e. polož místo: ohledání — ediktální řízení.

Na str. 132. k lit. a. polož místo §§. 434. a 435., které jsou zrušeny, §§. 26., 27., 31. a 32. knih. zák.

Na str. 132. k též lit. a. k číslu 7. Podpisu svědků není více potřebí. Na místo této záležitosti nastoupila dle §. 31. knih. zák. jiná, totiž následující: Podpisy všech stran na listině soukromé musí býti notářem neb soudem ověřeny (legalisovány). — Následkem této změny odpadá poslední a předposlední věta na též stránce (132) vtištěná. ⁹⁾

⁹⁾ Že mimo legalisaci podpisu stran není více potřebí podpisu dvou hodnověrných mužů co svědků, dobře uznává nejvyšší soud v plenárním nálezu (Judikatu č. 74.) ze dne 7. května 1872 č. 4596. (Ger. Zeit. 1872 č. 43.) Opačný ovšem patrně mylný náhled vyslovili někteří vrchní soudové (sr. G. Zeit. 1872 č. 40.) přehlížejíce, že článkem IV. knih. zák. starší předpisové v příčině té vydání zrušení byli. Srov. můj spis: Které změny nastaly novým knihovním řádem? str. 6. — Intabulaci na základě plné moci lze jen tehda povolití, když tato buďsi

Na str. 134. ad. c. dodej: Vykonaná dražba má se ve veřejných knihách poznamenati. (§. 72. knih. z.)

Na str. 134. k lit. e. Řízení v příčině té znova upravil zákon říšský ze dne 25. července 1871 č. 96. v §. 20. Ohledání in loco rei sitae není více potřebí. Za to vyhledává se soudní řízení ediktální v §. 20. cit. předepsané. (Sr. k tomu můj spis: Změny a t. d. str. 2. pozn. 2.)

Na str. 136. škrtni druhý a třetí řádek shora a polož: t. j. takové listiny, která nemá sice všechny náležitosti listiny vkladné (§§. 31.—34.), ovšem ale má aspoň všeobecné náležitosti v §§. 26. a 27. k. z. vyměřené.

Na str. 136. k číslu 1. škrtni věty pod číslem tímto uvedené a polož místo nich následující: Listina musí dle §§. 26. a 27. knih. z. obsahovati: jmena stran, právní jednání a právní jeho důvod, místo a čas, kde a kdy listina byla sepsána; listina musí dále býti prosta všech vad zevnějších a skládá se z více archů, budiž sešita tak, aby nebylo možná podvrhnouti listu. Rozumí se, že listina obsahovati musí též předmět právního jednání, kterouž náležitost §. 27. ovšem nedopatřením vynechal! Srov. též §§. 32. a 36. knih. zák.

Na str. 136. v posledním řádku polož místo dvorsk. dekr. ze dne 24. prosince 1798 — §. 41. knih. zák.

Na str. 136. v poznámce 4. Nyní přijata v §. 85. k. z. zásada opačná. Zahrnujeť totiž žádost za intabulaci mlčky také žádost za prenotaci.

Na str. 136. Poznámka 5. zněj nyní takto: Praenotaci povolití lze vůbec toliko na základě originálu. Jen tehda, když prvopis nachází se u jiného úřadu (nikoliv pouze soudu), může se poznamenati přednost „až do předložení originálu“ na základě ověřeného spisu s podmínkou, pakliže se original v ustanovené lhůtě předloží. Sr. §. 88. k. z.

Na str. 137. v 8. řádku na místě §. 439. uvést dlužno nyní §§. 40.—48. k. z. Zejména žádá §. 42. kn. z., aby se v listině udal právní důvod k nabytí vlastnictví.

(co speciální) na to které konkrétní jednání zní, buďsi (co generální) nejdéle do roka před podáním žádosti vydána byla. Sr. §. 31. knih. zák.

Na str. 137. v poznámce 7. místo dv. dekretů z r. 1830 a 1846 polož §§. 95. (k tomu ale též §§. 88. a 89), pak §§. 99.—100. knih. zák.

Na str. 138. v šestém řádku škrtni dv. dekrety z r. 1818 a 1846, které jsou zrušeny; podstatný jich obsah podávají nyní §§. 61., 69., 70. a 71. knih. zák. Dle těch §§., pak dle §. 73. t. z. má se poznámka: „spornosti“ (Streitanmerkung) povoliti toliko v těchto případech:

- a) když podává se žaloba o **výmaz** pro neplatnost knihovního vkladu, tudíž o restituci předešlého knih. stavu. (§. 61.);
- b) když podává se žaloba o **výmaz** za příčinou promlčení zapsaného práva. §. 1478 (a §. 69.) aneb
- c) když podává se žaloba o **zápis** práva vydržením nabytého (§. 1498. a §. 70. kn. zák.). V jiných případech, v kterých se žalobce teprve zápisu práva svého žalobou domáhá, nemá poznámka více místa, na př. když kupec žaluje prodávajícího o knihovní postoupení statků ústní smlouvou prodaného. Sr. též nál. nejvyšš. soudu G. Zeit. 1873 č. 4 (Druhá stolice ovšem povolila poznámku práva kupcova.)⁷⁾ Analogické rozšíření zásady v §§. 61., 69. a 70. knih. zák. vytknuté jest vyloučeno §. 73. knih. zák., což ovšem s potřebou prakt. života srovnati nelze.

Co se týče účinků poznámky „spornosti“, potvrzují §§. 61. a 71. nového knih. zák. vše to, co na str. 138. v příčině té jsem vyložil.

Na str. 144. dodej po prvním odstavci: Nový knih. zák. nařizuje sice v §. 123., že se o přepisování a odpisování jednotlivých parcel (dílčů) povždy vědomost dáti má úradu, jenž k a t a s t e r vede (totiž bernímu úradu, a ohledně zemských desk zemskému výboru); však z důvodů v poznámce 6. uvedených jest tato oprava skoro bez významu pro obor právní. (Sr. Právnicka 1871 str. 749.)

7) Nejvyšší soud nezůstal si ale důsledným, an později připustil poznámku žaloby o prodej společného statku (§. 843. obč. 2.) Sr. G. Zeit. 1873 č. 16. De lege ferenda nelze ovšem obmezující stanovisko nového knih. zákona schváliti.

REV15

ÚK PrF MU Brno

3 1 2 9 S 1 2 3 3 9